

Vrtnarjev koledar – marec

Marec prinese koledarsko in meteorološko pomlad. Ker je bil že mesec februar v osrednji Sloveniji skop s padavinami, marec pa je na splošno znan kot sušec, moramo v tem času poskrbeti za zalivanje zimzelenih rastlin in iglavcev. Še zlasti ne smemo pozabiti na zalivanje rastlin, posajenih v posode. Prvi spomladanski mesec nas razvaja s sončnimi žarki, prvimi cveticami in tudi s tradicionalnim praznikom - Dnevom žena. Ob koncu meseca ne smemo pozabiti na mame in njim namenjen materinski dan, prav tako pa tudi ne na moške mučenike.

Zelenjavni vrt

Če še nismo pripravili načrta setev in sajenja v tekočem vegetacijskem letu, je sedaj res skrajni čas. Načrt vedno pripravimo na podlagi vrstenja vrtnin iz preteklih let. Z različnimi tehnološki postopki se izognemo večjim težavam in povečamo pridelek. Kolobarjenje je eden izmed tehnoloških postopkov, s katerim preprečimo enostransko izkoriščanje hranil v tleh in omejimo pojavnost škodljivih organizmov ter plevelov, ki so značilni za vrtnine iz iste družine. Vrt razdelimo na 4 poljine, pri katerem je zadnja poljina namenjena trajnim vrtninam in zeliščem. To poljino pognojimo ob sajenju z dobro preperelim hlevskim gnojem, rastline ostanejo na stalnem mestu vsaj 3 leta. Poljine, kjer bomo gojili čebulnice in korenovke, ne gnojimo. Najpogosteje sadimo omenjene vrtnine za stročnicami iz preteklega leta, za katere je znano, da tla obogatijo z dušikom. Na preostali dve poljini načrtujemo kapusnice in plodovke, ki potrebujejo za rast dobro založena tla z organsko snovjo. Solatnice niso zahtevne glede hranil, zato jih sadimo ali sejemo v kolobarju na gnojeno poljino ali za velikimi porabnicami hranil. Tudi pred gnojenjem z organskimi gnojili (hlevski gnoj, kompost,...) se priporoča analiza zemlje. Osnovna analiza zajema določanje pH tal, fosforja in kalija v tleh, pomemben je tudi podatek o zalogi dušika v tleh; torej N – min (mineraliziranega dušika). Pri načrtovanju moramo upoštevati tudi vrstenje vrtnin, saj na isti poljini lahko čez leto pridelamo tudi do 2 vrtnini.

Z dobro pripravo na novo sezono si bomo olajšali delo. Začnemo s pripravo seznama za nakup semena in vegetativnih delov rastlin (čebulčka, strokov česna, gomolji krompirja,...) ter preverimo v domači shrambi, kjer je gotovo še ostalo nekaj neporabljenih semenskih vrečic iz preteklega leta. Če so le te dobro zaprte (zavite in zalepljene), shranjene na suhem, temnem in hladnem prostoru, tudi to seme še lahko posejemo. Kar potrebujemo novih semen, izbiramo domače avtohtone sorte, saj so le te najbolj prilagojene našim talnim in klimatskim razmeram.

V mesecu marcu še lahko sadimo čebulček, sejemo korenček in peteršilj, saj semena in vegetativni deli teh vrtnin potrebujejo za vznik izpostavljenost nižjim temperaturam. Peteršilj in korenje so včasih gospodinje posejale kar v sneg. Če imate v stanovanju na voljo toplo in svetlo polico, lahko posejete seme priljubljene sorte paradižnika. Sama sem zagovornik nakupa sadik vseh vrst plodovk, ki jih sadimo na prosto šele po 15. maju, ko mine nevarnost mraza. Sadike paprike in paradižnika sadimo v aprilu v zaščitene prostore. Sadike pridelane doma niso pridelane v optimalnih pogojih, zato so pogostokrat izdolžene in ko jih posadimo na stalno mesto potrebujejo čas za aklimatizacijo. Dobro prehranjene in osvetljene sadike, ki jih nabavimo v specializiranih vrtnih centrih in vrtnarijah pa ob sajenju na stalno mesto takoj začnejo z rastjo. V marcu posadimo tudi gomolje zgodnjega krompirja, ki ga pokrijemo s koprenasto prevleko, ki zavaruje kaleče poganjke pred nizkimi jutranjimi temperaturami. Ko bo zemlja ogreta na 10 °C opravimo na prosto tudi prve setve solatnic. Izbiramo med široko paleto sort mehko listnih in krhkolistnih solat. Nižje temperature prenesejo zimske sorte solate.

Sadni vrt in vinograd

V sadnem vrtu in vinogradu so prva spomladanska opravila že skoraj pri koncu. V zgodnje spomladanskih mesecih je potrebno sadno drevje in vinograd poškropiti, saj na tak način uničimo jajčeca škodljivcev oz. trose bolezni, ki so prezimili na drevesu ali trti. S pomladanskim škropljenjem ne uničimo popolnoma vseh škodljivcev, olajšamo si delo v rastni dobi. Z zmanjšanim številom škropljenj znižamo tudi vnos nevarnih snovi za ljudi, živali in okolje. Pred pomladansko škropljenje izvajamo ob koncu zime, v času, ko se pričnejo brsti na drevesu napenjati. Po navadi je to meseca februarja ali marca, pomembno je, da je dnevna temperatura okrog 5 °C. S škropljenjem po rezi razkužimo tudi rezne rane. Škropimo v suhem vremenu, brez vetra, zjutraj ali proti večeru. Najpogosteje izberemo olje oljne ogrščice, ki mu v sadovnjaku dodamo lahko še bakren pripravek (Cuprablau,...), za zaščito trte v vinogradu pa žveplo kot npr. Pepelin. Pri pripravi škropiva se držimo navodil proizvajalca o mešanju škropiv, da ne zmanjšamo učinkovitosti. Oljni pripravki delujejo na način, da oblikujejo nad škodljivim organizmom tanko plast, ki preprečuje dihanje in ta zaradi zadušitve propade..

V sadovnjaku in vinogradu moramo skrbeti za higieno, zato pograbimo in odstranimo vse odpadlo listje in morebitno posušeno sadje in grozdje - mumije. Okrog dreves in v vinogradu vzdržujemo čist nasad, kar zmanjša število škodljivcev, hkrati pa preprečuje, da bi s kosilnico poškodovali deblo. Okrog debel nasujemo preperel hlevski gnoj.

Če sadnih vrst še nismo obrezali, je sedaj pravi čas. Toplo vreme konec februarja je vzpodbudilo brstenje, tako imajo hruške, breskve, slive, ringlo in marelice že dobro vidne cvetne brste. Rez pečkarjev se nekoliko razlikuje od rezi koščičarjev, kjer zlasti vzdržujemo obvladljivo višino rastline (glede obiranja), izrezujemo pregoste poganjke in tiste, ki rastejo v notranjost ali so stari. Rez je odvisna od vrste drevesa, načina vzgoje (intenzivna ali ekstenzivna vzgoja) in pridelave (ekološka, integrirana in konvencionalna).

Okrasni vrt

Tudi na okrasnem vrtu se delo počasi prebuja; v marcu zacvetijo prebujene čebulnice narcis, zvončkov, tudi kakšen tulipan nas že preseneti. Pod krošnjami dreves se še posebej razveselimo barvitega žefrana. Če v jeseni nismo odstranili posušenega ali odmrlega listja in cvetov, lahko to storimo na kakšen topel marčevski dan. Porežemo vse nadzemne dele trav, pri trajnicah odstranjujemo odmrle dele z roko ali previdno z grabljami. Tudi k trajnicam in vrtnicam dodamo preperel hlevski gnoj, če tega nismo storili v jeseni.

Lotimo se tudi obrezovanja listopadnih grmovnic, kjer odstranimo najprej vse izrojene, večletne stare poganjke in tiste, ki izraščajo v notranjost grma. Pri obrezovanju nato grm še razredčimo, poganjke odvajamo na zunanje brste in grm ustrezno prikrajšamo, da ohranimo njegovo sortno značilnost. Največkrat cvetijo grmovnice na enoletnih poganjkih, ki izraščajo iz večletnega lesa. Čeprav velja pravilo, da grmovnice, ki cvetijo v določenem letnem času vedno obrezujemo sezono pred njim, glavino rezi opravimo spomladi. Pazimo le, da zgodaj cvetoče grmovnice, ki cvetijo že januarja ali februarja, porežemo že novembra ali decembra; takoj, ko odpade listje. Marca porežemo tudi vrtnice.

V marcu tudi naša trata potrebuje prvo nego. Trato je potrebno na začetku vegetacije prezračiti in odstraniti polst (ostanke preteklih košenj, listja in mahu). Na takšen način dosežemo v tleh večjo količino kisika in boljšo drenažo. Na manjših površinah opravimo zračenje z votlimi vilami, na večjih pa

s strojem za prezračevanje. Za odstranjevanje polsti uporabljamo vertikator, na manjših površinah pa lahko uporabimo grablje s posebnimi noži.

Verjamem, da vam bodo opravila na vrtu nudila veliko užitkov, zato vam svetujem, da delo dobro načrtujete. Zabeležite si posamezna opravila, posebnosti v rastni dobi, odločitev in načrtovanje bosta na podlagi izkušenj v naslednjem letu, lažja.

Romana Špes, mag. kmetijstva

Šola za hortikulturo in vizualne umetnosti Celje